

Note 15 - Vurdering av virkelig verdi på finansielle instrumenter

Finansielle instrumenter til virkelig verdi klassifiseres i ulike nivåer.

Nivå 1: Verdsettelse basert på noterte priser i aktivt marked

Virkelig verdi av finansielle instrumenter som handles i aktive markeder er basert på markedspris på balansedagen. Et marked er betraktet som aktivt dersom markedskursene er enkelt og regelmessig tilgjengelig fra en børs, forhandler, megler, næringsgruppering, prissettingstjeneste eller reguleringsmyndighet, og disse prisene representerer faktiske og regelmessige forekommende markedstransaksjoner på armlengdes avstand. I kategorien inngår blant annet børsnoterte aksjer og statskassaveksler.

Nivå 2: Verdsettelse basert på observerbare markedsdata

Nivå 2 består av instrumenter som verdsettes ved bruk av informasjon som ikke er noterte priser, men hvor priser er direkte eller indirekte observerbare for eiendelene eller forpliktelsene, og som også inkluderer noterte priser i ikke aktive markeder.

Nivå 3: Verdsettelse basert på annet enn observerbare data

Hvis fastsettelse av verdi ikke er tilgjengelig i forhold til nivå 1 og 2 benyttes verdsettelsesmetoder som baserer seg på ikke-observerbar informasjon.

Følgende tabell presenterer konsernets eiendeler og gjeld målt til virkelig verdi per 31. mars 2019:

Eiendeler (mill. kr)	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Total
<i>Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet</i>				
- Derivater	8	3.173	-	3.181
- Obligasjoner og sertifikater	2.578	18.228	-	20.806
- Egenkapitalinstrumenter	1.520	72	423	2.015
- Fastrentelån og ansvarlig lån	-	43	4.607	4.650
<i>Finansielle eiendeler virkelig verdi over utvidet resultat</i>				
- Utlån til kunder	-	-	60.332	60.332
Sum eiendeler	4.106	21.515	65.362	90.984
Forpliktelser	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Total
<i>Finansielle forpliktelser til virkelig verdi over resultatet</i>				
- Derivater	7	3.171	-	3.178
- Egenkapitalinstrumenter	30	-	-	30
Sum forpliktelser	37	3.171	-	3.208

Følgende tabell presenterer konsernets eiendeler og gjeld målt til virkelig verdi per 31. mars 2018:

Eiendeler (mill. kr)	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Total
<i>Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet</i>				
- Derivater	4	3.005	-	3.008
- Obligasjoner og sertifikater	2.485	16.312	-	18.797
- Egenkapitalinstrumenter	1.559	103	503	2.164
- Fastrentelån og ansvarlig lån	-	43	3.195	3.238
<i>Finansielle eiendeler virkelig verdi over utvidet resultat</i>				
- Utlån til kunder	-	-	56.988	56.988
Sum eiendeler	4.048	19.462	60.685	84.194
Forpliktelser	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Total
<i>Finansielle forpliktelser til virkelig verdi over resultatet</i>				
- Derivater	9	2.948	-	2.957
- Egenkapitalinstrumenter	79	1	-	80
Sum forpliktelser	88	2.949	-	3.037

Følgende tabell presenterer konsernets eiendeler og gjeld målt til virkelig verdi per 31. desember 2018:

Eiendeler (mill. kr)	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Total
<i>Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet</i>				
- Derivater	1	4.117	-	4.119
- Obligasjoner og sertifikater	2.786	17.563	-	20.348
- Egenkapitalinstrumenter	1.195	128	550	1.873
- Fastrentelån og ansvarlig lån	-	43	4.425	4.467
<i>Finansielle eiendeler virkelig verdi over utvidet resultat</i>				
- Utlån til kunder	-	-	61.295	61.295
Sum eiendeler	3.982	21.850	66.269	92.102
Forpliktelser				
<i>Finansielle forpliktelser til virkelig verdi over resultatet</i>				
- Derivater	4	2.977	-	2.982
- Egenkapitalinstrumenter	31	-	-	31
Sum forpliktelser	36	2.977	-	3.013

Endringer i instrumentene klassifisert i nivå 3 per 31. mars 2019:

(mill. kr)	Egenkapital-instrumenter til virkelig verdi over resultatet	Fastrentelån	Utlån til virkelig verdi over utvidet resultat	Sum
Inngående balanse 1.1.19	550	4.425	61.294	66.269
Tilgang	5	337	4.817	5.159
Fraregning	-166	-161	-5.780	-6.107
Nedskrivning forventet tap på utlån	-	-	-0	-0
Netto gevinst/tap på finansielle instrumenter	35	7	0	42
Utgående balanse 31.3.19	423	4.607	60.332	65.362

Endringer i instrumentene klassifisert i nivå 3 per 31. mars 2018:

(mill. kr)	Egenkapital-instrumenter til virkelig verdi over resultatet	Fastrentelån	Utlån til virkelig verdi over utvidet resultat	Egenkapital-instrumenter til virkelig verdi over utvidet resultat	Sum
Utgående balanse 31.12.17	419	3.236	-	66	3.722
Implementering IFRS 9	66	-	56.743	-66	56.743
Inngående balanse 1.1.18	485	3.236	56.743	-	60.464
Tilgang	22	366	4.598	-	4.986
Fraregning	-8	-386	-4.353	-	-4.747
Nedskrivning forventet tap på utlån	-	-	-2	-	-2
Netto gevinst/tap på finansielle instrumenter	4	-21	2	-	-14
Utgående balanse 31.03.18	503	3.195	56.988	-	60.685

Endringer i instrumentene klassifisert i nivå 3 per 31. desember 2018:

(mill. kr)	Egenkapital-instrumenter til virkelig verdi over		Utlån til virkelig verdi over utvidet		Egenkapital-instrumenter til virkelig verdi over utvidet resultatet	Sum
	resultatet	Fastrentelån	resultatet			
Utgående balanse 31.12.17	419	3.236	-		66	3.722
Implementering IFRS 9	66	-	56.743		-66	56.743
Inngående balanse 1.1.18	486	3.236	56.743		-	60.464
Tilgang	76	2.269	18.147		-	20.492
Avhending	-20	-1.079	-13.596		-	-14.694
Nedskrivning forventet tap på utlån	-	-	-2		-	-2
Netto gevinst/tap på finansielle intrumenter	8	-2	2		-	8
Utgående balanse 31.12.18	550	4.425	61.294		-	66.269

Metode for verdsettelse

Verdsettelsesmetodene som benyttes er tilpasset til hvert finansielle instrument, og har som formål å benytte mest mulig av informasjonen som er tilgjengelig i markedet.

Metode for verdsettelse av finansielle instrumenter i nivå 2 og 3 er beskrevet i det følgende:

Fastrenteutlån til kunder (nivå 3)

Utlånene består i hovedsak av fastrenteutlån i norske kroner. Verdien av fastrenteutlånene fastsettes ved at avtalte rentestrømmer neddiskonteres over løpetiden med en diskonteringsfaktor som er justert for marginkrav. Ved beregning av sensitivitet, er diskonteringsfaktor økt med 10 punkter.

Utlån til virkelig verdi over totalresultatet (nivå 3)

Boliglån med flytende rente klassifisert til virkelig verdi med verdiendring over totalresultat blir verdsatt basert på pålydende saldo og forventet tap. Utlån uten vesentlig kredittrisikoforverring etter første gangs balanseføring har estimert virkelig verdi lik pålydende saldo. For utlån med en vesentlig økning i kredittrisiko etter innvilgelse eller objektive bevis for tap, beregnes forventet tap over instrumentenes levetid på linje med tapsnedskrivning av utlån til amortisert kost. Estimert virkelig verdi settes lik saldo fratrukket beregnet forventet livstidstap. Dersom man doubler worst case scenarioets sannsynlighet i tapsmodellen, medfører det en reduksjon i virkelig verdi på 5 millioner kroner.

Sertifikater og obligasjoner (nivå 2 og 3)

Verdivurderingen i nivå 2 baseres i hovedsak på observerbar markedsinformasjon i form av rentekurver, valutakurser og kredittmarginer til den enkelte kreditt og obligasjonens eller sertifikatets karakteristika. For papirer vurdert under nivå 3 baseres verdsettelsen på indikative priser fra tredjepart eller sammenlignbare papirer.

Aksjer (nivå 3)

Aksjer som er klassifisert i nivå 3 omfatter i det vesentligste investeringer i noterte aksjer. Disse omfatter blant annet 312 millioner kroner i Private Equity-investeringer, eiendomsfond, hedgefond og noterte aksjer gjennom selskapet SMN Invest AS. Verdsettelsene er i all hovedsak basert på rapportering fra forvaltere av fondene, som benytter kontantstrømbaserte modeller eller multipler ved fastsettelse av virkelig verdi. Konsernet har ikke full tilgang til informasjon om alle elementene i disse verdsettelsene og har derfor ikke grunnlag for å fastsette alternative forutsetninger.

Finansielle derivater (nivå 2)

Finansielle derivater i nivå 2 omfatter i hovedsak valutaterminer og rente- og valutawapper. Verdsettelsen er basert på observerbare rentekurver. I tillegg omfatter posten derivater knyttet til FRAer. Disse er verdsatt med utgangspunkt i observerbare priser i markedet. Derivater klassifisert i nivå 2 omfatter også aksjederivater knyttet til Markets' market-making aktiviteter. Hoveddelen av disse derivatene er knyttet opp mot de mest omsatte aksjene på Oslo Børs, og verdsettelsen baseres på kursutviklingen på den aktuelle/underliggende aksjen og observerbar eller beregnet volatilitet.

Sensitivitetsanalyse, nivå 3 per 31. mars 2019:

(mill. kr)	Balanseført verdi	Effekt av mulige alternative forutsetninger
Fastrentelån	4.607	-12
Egenkapitalinstrumenter til virkelig verdi over resultatet *	423	-
Utlån til virkelig verdi over totalresultatet	60.332	-5

* Som beskrevet over er ikke informasjon for å foreta alternative beregninger tilgjengelig